

References

1. Padalka, H. M. (1995). *Muzychna pedahohika: kurs lektsii z aktualnykh problem vykladannia muzychnykh dystsyplin v systemi pedahohichnoi osvity [Music pedagogy: a course of lectures on topical issues of teaching music disciplines in the system of pedagogical education]*. V. H. Butenko (Ed.). Kherson: Kherson State Pedagogical University. [in Ukrainian].
2. Rudnytska, O. P. (2002). *Pedahohika: zahalna i mystetska [Pedagogy: general and artistic]*. Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].
3. Rostovskiy, O. Ya. (2000). *Metodyka vykladannia muzyky v osnovnii shkoli: navch. Metod [Methods of teaching music in primary school: teaching method]*. Ternopil: Navchalna knyha. [in Ukrainian].
4. Karayvanov, S. (1999). Do pytan teorii vykonavskoi interpretatsii [On the theory of performing interpretation]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P. Chaikovskoho. Muzychne vykonavstvo – Scientific Bulletin of the National Music Academy of Ukraine named after P. Tchaikovsky. Musical performance, 1*. [in Ukrainian].
5. Kosiak, L. I. (2000). Dydaktychni umovy formuvannia estetychnykh interesiv starshoklasnykiv [Didactic conditions for the formation of aesthetic interests of high school students]. *Candidate's thesis*. Kryvyi Rih: Kryvorizkyi derzh. pedahohichnyi un-t. [in Ukrainian].
6. Rudnytska, O. P. (1998). *Osnovy vykladannia mystetskykh dystsyplin: Navch. posib. dlia stud. humanit. spets. vyshch. navch. Zakl [Fundamentals of teaching art disciplines: Study guide for students of humanities special higher educational institution]*. Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 1.12.2022 р.

УДК 378.147

DOI: 10.31376/2410-0897-2022-3-50-105-112

ЗАСОБИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Зінченко Альбіна Валеріївна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: zin_a@i.ua

ORCID ID: 0000-0002-5012-3557

Зінченко Володимир Павлович

кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: volod_zin@i.ua

ORCID ID: 0000-0002-2101-903X

У статті розглянуто засоби, що забезпечують активізацію оволодіння майбутніми педагогами закладів професійної (професійно-технічної) освіти профорієнтаційною компетентністю і здатністю до здійснення профорієнтаційної роботи із закладами загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання: мотивація за рахунок актуалізації знань; розкриття важливості оволодіння профорієнтаційною компетентністю для успішної професійної діяльності; використання педагогічних проєктів та ділових ігор; застосування ментальних карт.

Ключові слова: профорієнтаційна компетентність, майбутній педагог професійного навчання, взаємодія, дистанційне навчання, активізація навчальної діяльності, педагогічний проєкт, дидактична гра, ментальна карта.

Постановка проблеми. Питання формування контингенту є одним з пріоритетних для кожного закладу професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) України. Сьогодення вимагає нових підходів до цієї ланки роботи [2].

Спільна робота закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) та загальноосвітніх шкіл (ЗЗСО) є важливим чинником у підвищенні престижності та популярності робітничих професій. Продуктом спільної профорієнтаційної роботи має стати особистість, підготовлена до діяльності в мінливих соціально-економічних умовах життя суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процес підготовки вчителів до профорієнтаційної роботи розглянуто в низці досліджень (В. Харламенко, Д. Завітренко, Х. Процко, В. Зінченко, М. Янцур та ін). Різні аспекти формування компетентного педагога професійного навчання висвітлені в роботах Н. Волкової, В. Манька, Р. Горбатюка, В. Ковальчука, П. Лузана та ін. Водночас питання підготовки педагогічних працівників (ЗП(ПТ)О) до профорієнтаційної роботи в умовах взаємодії з загальноосвітніми закладами досліджені недостатньо, хоча володіння профорієнтаційною компетентністю є необхідною складовою професійної компетентності педагога професійного навчання, на що звернув увагу Б. Шевель. Серед провідних компетентностей інженера-педагога (педагога професійного навчання) він виділив профорієнтаційну – «...усвідомлення студентами місця та ролі професійної орієнтації в забезпеченні соціальної адаптації випускників ЗВО та ЗПТО, актуалізація ними завдань профорієнтаційної роботи»;

засвоєння теоретико-методологічних засад та методів проєктування, організації систем перспективні плани самоосвіти кадрів з питань організації профорієнтації та допомоги в професійно-освітньому самовизначенні» [9, с. 8–9].

Тому **метою статті** є характеристика методичних особливостей та засобів активізації формування в майбутніх педагогів закладів професійної освіти профорієнтаційної компетентності й здатності до профорієнтаційної роботи в умовах взаємодії з закладами загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Охарактеризуємо можливості профорієнтаційної роботи в умовах взаємодії ЗП(ПТ)О і ЗЗСО.

Починає рух одна підсистема (ЗЗСО), друга (ЗП(ПТ)О) підтримує і доповнює її. Елементи у системі «ЗЗСО –изЗП(ПТ)О» взаємопов'язані. Завдання створення єдиної, ефективної системи взаємодії передбачає чітке розуміння рівнів, на яких ця взаємодія може здійснюватися.

У словнику української мови «взаємодія» тлумачиться як взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь [7].

З поняттям «взаємодія» дійсно пов'язані поняття «співробітництво» – спільна діяльність, спільні дії та «узгодженість».

Окремим проявом взаємодії є педагогічна взаємодія – процес, що складається з багатьох компонентів, дидактичних, виховних і соціально-педагогічних взаємодій і наявний у всіх видах діяльності вчителя технологій і майстра виробничого навчання та викладача спеціальних дисциплін.

Основними характеристиками взаємодії є: взаємопізнання, взаєморозуміння, взаємовплив, координація дій. Взаємодія – не самоціль, а важливий засіб успішного вирішення поставлених соціальних, навчальних, виховних і розвивальних завдань.

Педагогічна взаємодія може відбуватись на різних рівнях і проявляти у різних формах, а саме:

Взаємодія підпорядкування (ієрархії, субординації) педагог – учень (мікрорівень).

Педагогічна взаємодія узгодження (координації) між педагогами (мезарівень). Така ж взаємодія може бути і між учнями.

Педагогічна взаємодія між закладами, установами (метарівень).

Дуже важливою є взаємодія у організації спільної профорієнтаційної роботи.

Проведення такої діяльності потребує формування готовності майбутнього педагога ЗП(ПТ)О до спільної профорієнтаційної роботи із ЗЗСО.

Насамперед окреслимо завдання та функції викладача ЗП(ПТ)О у спільній профорієнтаційній діяльності.

На основі аналізу досліджень конкретизуємо основні функції педагогів ЗП(ПТ)О у спільній профорієнтаційній роботі з закладами загальної середньої освіти:

1. *Гностична функція:* а) визначення стану профорієнтаційної роботи ЗП(ПТ)О і ЗЗСО з орієнтування учнів на робітничі професії; б) визначення рівня обізнаності учнів зі сферою матеріального виробництва; в) дослідження інформованості учнів про робітничі професії та заклади профтехосвіти.

2. *Проєктувальна функція:* а) перспективне планування та інформаційне забезпечення освітнього процесу в спільній профорієнтаційній роботі школи і ЗП(ПТ)О; б) планування комунікаційного забезпечення в системі взаємодії школи і ЗП(ПТ)О; в) розроблення і створення спільних гуртків, планування заходів, спрямованих на ознайомлення і виявлення індивідуальних особливостей учнів.

3. *Конструктивна функція:* а) інформаційне забезпечення спільної з ЗП(ПТ)О педагогічної діяльності (уроків, ігор, практикумів, екскурсій, спільних конкурсів з участю ЗП(ПТ)О і ЗЗСО тощо); б) вибір засобів, форм, методів профорієнтаційного впливу на учнів під час ознайомлення їх з робітничими професіями; в) психологічне забезпечення – урахування психологічних умов, що сприяють взаємодії учнів школи і ЗП(ПТ)О.

4. *Організаційна функція:* а) організація спільної діяльності педагогів ЗП(ПТ)О і ЗЗСО як носіїв інформації про робітничі професії; б) організація спільної навчально-пізнавальної та трудової діяльності учнів школи та закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

5. *Комунікативна функція:*

а) структурування груп і колективів для залучення їх до процесу взаємодії школи і ЗП(ПТ)О; б) регламентація взаємовідносин між педагогами і учнями шкіл та педагогами і учнями ЗП(ПТ)О з метою розвитку відчуття товариства і взаємодопомоги.

Реалізація вказаних функцій у діяльності педагогів ЗП(ПТ)О покликана сприяти формуванню в учнів ЗЗСО позитивного ставлення до робітничих професій і внесення їх до основного чи резервного професійного плану.

Для успішного проведення профорієнтації адміністрації ЗП(ПТ)О мають співпрацювати з адміністраціями загальноосвітніх навчальних закладів, організовуючи заходи, які дозволять учням ЗЗСО отримати інформацію про певний ЗП(ПТ)О, де вони можуть отримати професійну підготовку. Ці заходи

будуть успішними, якщо залучати до участі в них майстрів виробничого навчання і викладачів спеціальних дисциплін ЗП(ПТ)О разом із класними керівниками, вчителями-предметниками.

Загалом змістом взаємодії є спільна діяльність шкільного колективу і колективу ЗП(ПТ)О: трудова, профорієнтаційна, виховна, що сприяє розширенню соціальних та міжособистісних контактів, збагаченню соціального й індивідуального досвіду учнів. Організаційна взаємодія може здійснюватись такими основними шляхами:

а) залучення учнів і працівників ЗП(ПТ)О до спільних заходів на базі школи; б) діяльність учнів та вчителів школи на базі ЗП(ПТ)О; в) спільна діяльність поза школою і ЗП(ПТ)О.

У цьому аспекті профорієнтаційна робота передбачає:

– зустрічі представників училищ з випускниками для надання інформації щодо ЗП(ПТ)О;

– оформлення професійної інформації про ЗП(ПТ)О на шкільних стендах;

– показ на загальношкільних заходах продукції (колекцій виробів, моделей одягу, зачісок тощо), виготовленої учнями ЗП(ПТ)О;

– запрошення учнів випускних класів шкіл на випускні іспити в ЗП(ПТ)О (у групи кравців, перукарів, трикотажників, вишивальниць, кулінарів, кондитерів тощо);

– запрошення учнів шкіл на конкурси фахової майстерності, щорічний конкурс, відомий у різних містах України як «Всеукраїнський фестиваль моди» тощо;

– зустрічі учнів шкіл з випускниками ЗП(ПТ)О і т. д.

Слід також виділити основні форми та методи, за якими можлива така взаємодія:

– організація спільних гуртків, клубів;

– проведення факультативних занять на базі ЗП(ПТ)О;

– організація спільних навчально-виробничих підприємств;

– проведення спільних конкурсів професійної чи творчої майстерності, виставок робіт, презентацій творчих робіт тощо;

– організація спільних спортивних секцій, змагань та інших заходів.

Але в умовах військового часу при дистанційному навчанні названі заходи повинні бути суттєво скореговані, що передбачає: застосування дистанційних технологій з можливістю індивідуалізації; налагодження дистанційної взаємодії на всіх рівнях (ЗП(ПТ)О – загальноосвітня школа; викладач ЗП(ПТ)О – вчитель; учень ЗП(ПТ)О – учень школи); використання ігрових, проектних та квест-технологій.

Актуальність і необхідність провадження неперервної і системної профорієнтаційної роботи в умовах дистанційного навчання не викликає сумнівів і це слід враховувати у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів ЗП(ПТ)О.

Цілеспрямована підготовка до спільної профорієнтаційної роботи ЗП(ПТ)О і ЗЗСО в умовах дистанційного і змішаного навчання є необхідною умовою формування компетентного педагога професійного навчання.

Ефективність навчання багато в чому визначається прагненням студентів до пізнання, усвідомленим та активним оволодінням компетентностями. Активізація пізнавальної діяльності вимагає від викладача вмілого керівництва нею та використання спеціальних засобів і прийомів.

Зупинимось на проектній технології, що може бути реалізована в умовах дистанційного навчання.

Проектна діяльність майбутніх педагогів ЗП(ПТ)О передбачає виконання певної послідовності дій: постановка мети проекту та її актуалізація, мотивація здобувачів до виконання проекту, розробка програми з деталізацією завдань етапів та дій, визначення виконавців та способів взаємодії, реалізація проекту, поточний контроль та корегування, підведення підсумків. Проектна діяльність починається з постановки і усвідомлення мети. У професійній освіті, як і в кожному педагогічному процесі, доцільно стратегічні, тактичні та оперативні цілі [4].

У рамках нашого дослідження вважаємо, що характерною ознакою діяльності під час виконання проекту є чітке визначення «тактичної» мети, тобто формування у майбутніх педагогів готовності до профорієнтаційної роботи з учнями в умовах взаємодії ЗП(ПТ)О і ЗЗСО. При цьому оперативні цілі передбачають виконання таких завдань:

1. Вивчити інформацію про систему ЗЗСО області (регіону) та про окремий ЗЗСО. Розробити профорієнтаційний паспорт ЗП(ПТ)О і загальноосвітньої школи.

2. Проаналізувати потреби регіону в робітничих кадрах. Вивчити через інтернет попит на професії.

3. Розробити професіографічну картку однієї з професій.

4. Підготувати угоду про співробітництво між ЗП(ПТ)О визначеною загальноосвітньою школою.

5. Створити презентаційну WEB-сторінку для представлення ЗП(ПТ)О учням.

6. Розробити презентацію ЗП(ПТ)О з розкриттям змісту робітничих професій, за якими здійснюється навчання.

7. Розробити план-конспект спільного виховного заходу з ЗЗСО.

Майбутні педагоги ЗП(ПТ)О отримують завдання з виконання профорієнтаційного проєкту, який потребує інтеграції здобутих компетентностей, прояву самостійності, ініціативи та активності. Структура і процес реалізації запланованих робіт у проєкті підпорядковуються кінцевому результату та можуть корегуватись, що передбачає прояв здобувачами творчості та критичного мислення.

При оцінюванні проєктів ураховуються вміння планувати, обсяг зібраної інформації, її достовірність, наявність власного бачення проблеми, уміння репрезентувати напрацьоване.

Оцінювання проєктів відбувається на всіх етапах їх виконання і фіксується викладачем у балах за кожен зі складників.

За результатами виконання проєктів створюються електронні портфоліо, які є методичним матеріалом до проведення профорієнтаційної роботи під час педагогічної практики.

Таким чином, залучення майбутніх педагогів до виконання проєкту не тільки сприяє формуванню їх готовності до профорієнтаційної роботи, але й створює методичне підґрунтя для подальшої профорієнтаційної роботи під час практики.

Значну роль у осмисленні та оволодінні програмовим матеріалом можуть відігравати ментальні карти, які використовуються на кожному практичному чи семінарському занятті.

Ментальні карти (карти пам'яті від англ. mind map) – спосіб зображення процесу загального системного мислення за допомогою схем. Вони використовуються для створення, візуалізації, структурування і класифікації ідей, а також як засіб для навчання, організації, вирішення завдань, ухвалення рішень, при написанні доповідей, статей [5].

На відміну від лінійного тексту, карти знань не лише зберігають факти, але й демонструють взаємозв'язки між ними, тим самим забезпечуючи швидше і глибше розуміння матеріалу. Використовуючи карти знань, ми отримуємо такі можливості: – поліпшити пам'ять, нагадати факти, слова й образи; – генерувати ідеї; – надихнути на пошук рішення; – продемонструвати концепції та діаграми; – аналізувати результати або події; – структурувати роботу (реферат, доповідь); – підбивати підсумки зробленого; – організувати взаємодію при груповій роботі або у рольових іграх; – ефективно структурувати і опрацьовувати дані» [3]

Не можна стверджувати, що ментальні карти – це щось нове в освіті. Слід згадати опорні схеми В.Шаталова, які широко впроваджувались у 70-х – 80-х роках минулого століття. Їхня ефективність і дієвість доведена досвідом багатьох педагогів.

Для створення ментальних карт існує багато спеціальних програм, доступних в Інтернеті. Зокрема: Draw.io – безкоштовний багатофункціональний сервіс для створення ментальних карт та схем, таблиць, презентацій. Містить 140 шаблонів. Canva – сучасний інструмент для створення ментальних карт та іншого візуального дидактичного контенту. Містить 220 шаблонів. XMind – програма для створення ментальних карт та діаграм. Містить 40 готових шаблонів.

Але слід вказати, що найкращий ефект досягається при ментальних карт вручну.

Наприклад, при висвітленні теми «Система професійної орієнтації» дається завдання створити ментальні карти.

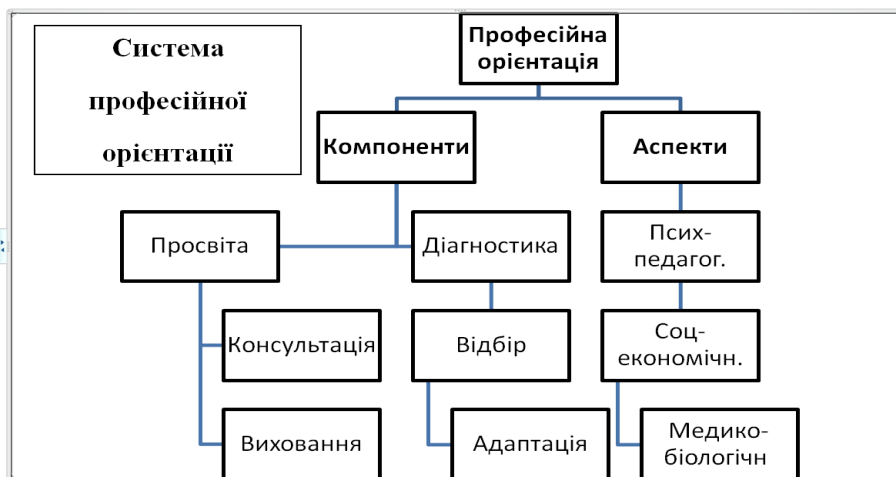

Рис. 1. Зразок ментальної карти відповіді на питання, створеної здобувачем без використання спеціальних сервісів

Озвучуючи свої думки не з тексту, а з ментальних карт, здобувачі користуються живою мовою, не читаючи відповіді на запитання. Це сприяє глибшому розумінню проблеми і важливої для майбутнього педагога комунікативної компетентності [1].

Гра стала вже традиційною формою проведення занять, що дає можливість здобувачам більш ефективно не тільки засвоїти теоретичний матеріал, а й практично його випробувати.

На практичному занятті майбутнім педагогам пропонується за допомогою дидактичної гри визначити доцільність взаємодії ЗП(ПТ)О і ЗЗСО з позиції як учнів, так і педагогів.

Запропонована гра орієнтована на вироблення стратегій ефективної взаємодії представників ЗП(ПТ)О і ЗЗСО з позиції забезпечення спільної профорієнтаційної роботи.

Під час проведення гри необхідно чітко визначити послідовність її проведення, сформулювати завдання, що дозволить ефективно досягти мети практичного заняття.

Для проведення ділової гри необхідно:

– визначити проблеми, які повинні вирішити учасники гри стосовно взаємодії ЗП(ПТ)О і школи у профорієнтаційній роботі;

– імітувати реальну ситуацію і розіграти її за ролями.

Під час проведення ділової гри «Договір» необхідно дотримуватися основних правил:

– дотримання часового терміну;

– доброзичливе ставлення до всіх учасників;

– використання «Я- висловлювання» для вираження своєї думки;

– правило «STOP»: ведучий має право зупинити учасника, якщо він говорить не по суті й переходить на персоналії.

Під час основного етапу гри, на якому відбувається моделювання діяльності з узгодженням інтересів різних сторін і занурення в ігрову професійну роль, міні-групи працюють над проблемою і шукають ефективне її вирішення.

Після виходу з гри учасникам пропонується висловити власну точку зору, що дає можливість зробити висновки відносно досягнення поставленої мети та вирішення завдань. Студенти не тільки аналізують доцільність співпраці ЗП(ПТ)О та ЗЗСО, але й залучаються до діяльності з розроблення договору з урахуванням усіх напрацювань.

Мета наступного практичного заняття (тема «Профорієнтаційна робота з учнями у процесі профільного навчання (технологічний напрям) на базі ЗП(ПТ)О») – поглиблення у майбутніх педагогів знань щодо організації та здійснення профорієнтаційної роботи з учнями у процесі профільного навчання (технологічний напрям) на базі ЗП(ПТ)О.

Оскільки окреслене питання пов'язане з визначенням перспектив упровадження профільного навчання старшокласників на базі закладів професійно-технічної освіти, майбутнім педагогам пропонується дослідити способи активізації профорієнтаційної роботи в умовах організації профільного навчання (технологічний напрям) на базі ЗП(ПТ)О методом мозкового штурму.

Це поширений метод колективного пошуку ідей через творчу співпрацю всіх учасників, адже колективне генерування нових ідей є ефективнішим, ніж індивідуальне. Сутність мозкового штурму полягає в тому, що необхідно висловити якомога більше варіантів розв'язання запропонованої ідеї за короткий час. Причому беруться до уваги будь-які ідеї, які фіксуються, аналізуються, систематизуються і обираються найбільш вдалі [10].

Визначаючи проблему для вирішення, необхідно врахувати, щоб вона була актуальною для майбутніх педагогів професійного навчання.

Беручи до уваги мету практичного заняття, проблема, над розв'язанням якої студенти будуть працювати, може бути визначена так: способи активізації профорієнтаційної роботи в умовах організації профільного навчання (технологічний напрям) на базі ЗП(ПТ)О.

Викладач має звернути увагу здобувачів на найважливіші аспекти проблеми:

–у чому важливість проблеми;

–які є складнощі в її розв'язанні;

–як поєднати організацію профільного навчання на базі ЗП(ПТ)О з іншими напрямками співпраці педагога професійного навчання з вчителями.

Такий аналіз доцільно здійснювати під час обговорення, тому бажано ці аспекти врахувати при розробленні питань для самопідготовки.

Під час генерації ідей, спрямованих на розв'язання проблеми, необхідно дотримуватися певних правил:

–заборонена будь-яка критика висунутих ідей;

–підтримуються будь-які, навіть фантастичні ідеї;

–усі запропоновані ідеї обов'язково фіксуються;

–під час висунування ідеї обмежується термін одного виступу;

–допускаються багаторазові виступи одного учасника, але почергово;

–не дозволяється зачитувати список ідей, який може бути підготовлений студентами заздалегідь.

Зазначимо, що для підвищення активності студентів, коли немає нових пропозицій, викладач може трансформувати означену проблему (необхідність спільної профорієнтаційної роботи під час організації профільного навчання на базі ЗП(ПТ)О; нагальність цієї проблеми тощо).

Після етапу пропозицій зафіксовані ідеї аналізують і систематизують.

Група аналітиків має обґрунтувати запропоновану класифікацію ідей. Результатом генерації ідей методом мозкової атаки є певна система ідей, причому найбільшу цінність мають ідеї, які виникають як результат об'єднання двох і більше ідей, так звані синтезовані ідеї.

Наприкінці практичного заняття обов'язково має бути етап рефлексії, доречно запланувати більш ґрунтовне дослідження висунутих конструктивних ідей під час виконання проекту.

Упровадження у педагогічну практику зазначеного методу дозволяє отримати за короткий проміжок часу не тільки різні варіанти розв'язання проблеми та визначити найбільш продуктивні з них, але й актуалізувати знання майбутніх педагогів з теоретичних основ профорієнтаційної роботи в умовах взаємодії ЗП(ПТ)О – ЗЗСО, більш глибоко розкрити перед ними можливості впровадження профільного навчання за технологічним напрямом на базі закладів ЗП(ПТ)О.

З метою виявлення ефективності курсу і ставлення здобувачів до його вивчення був розроблений опитувальник, у якому використовувалась 10-бальна шкала оцінювання відповіді на запитання. В опитуванні взяли участь 36 здобувачів вищої освіти спеціальності 015 – Професійна освіта, що вивчали курс за вибором «Профорієнтація і кар'єра» з використанням описаних вище засобів активізації навчальної діяльності. Результати опитування наведені в таблиці.

Таблиця 1

Ставлення здобувачів до вивчення курсу «Професійна орієнтація і методика»

Позиція опитувальника	Медіана
1. Потрібність і актуальність курсу для подальшої професійної діяльності	8
2. Інформаційне забезпечення курсу	7
3. Курс дозволив краще зрозуміти сутність і значення професійної орієнтації	9
4. Курс забезпечив розуміння важливості спільної профорієнтаційної роботи з закладами загальної середньої освіти	9
5. Практична корисність отриманих знань	8
6. Доступність матеріалу курсу	7
7. Цікавість матеріалу курсу	6
8. Можливість прояву творчості	8
9. Готовність до використання ментальних карт	7
10. Готовність до участі в профорієнтаційному проекті	7
10. Готовність до участі в мозковому штурмі	6

Як свідчать отримані результати, здобувачі позитивно оцінили курс, його значення і готовність до виконання завдань з використанням засобів активізації навчання.

Висновки. Таким чином, виконання завдань практичних занять з курсу «Профорієнтація і кар'єра» з використанням засобів активізації навчальної діяльності (проекти, ментальні карти, дидактичні ігри) спрямовує освітній процес на формування профорієнтаційної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання та їх готовності до профорієнтаційної роботи у взаємодії ЗП(ПТ)О і ЗЗСО в умовах дистанційного навчання. У подальшому вважаємо за доцільне дослідити можливості системного використання засобів активізації освітньої діяльності з повною адаптацією до умов дистанційного навчання.

Список використаної літератури

1. Зінченко В. П., Чумаченко О. А. Засоби активізації євроінтеграційних студій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів (на прикладі курсу «європейська політична інтеграція: історична ретроспектива та сучасність»). *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2021. Вип. 3 (47). 36–46.
2. Калейдоскоп профорієнтаційних здобутків. Луцьк, 2022. 180 с.
3. Кіндрат І. Технологія Mind Mapping: джерела, концептуальні засади, термінологія. *Вихователь-методист дошк. закл.: щоміс. спеціаліз. журн.* 2018. № 4. С. 16–22.
4. Коваленко О. Е., Брюханова Н. О., Корольова Н. В., Шматков Є. В. Методика професійного навчання: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів інженерно-педагогічних спеціальностей. Харків: Контраст, 2008. 488 с.
5. Позднякова Т. Є. Візуалізація та структурування інформації за допомогою ментальних карт на уроках біології: науково-методичний посібник. Рівне: РОІППО, 2018. 50 с.
6. Професійна орієнтація: як це відбувається сьогодні. URL: <https://globynska-gromada.gov.ua/news/1626426086>.
7. Словник української мови. Київ: Наукова думка, 1970–1980.

8. Федорчук В. В., Аліксійчук О. С. Проєктні технології у підготовці майбутнього вчителя початкової школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. Вип. 30. С. 367–383.

9. Шевель Б. О. Формування фахових компетенцій майбутніх інженерів-педагогів засобами інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2011. 24 с.

10. Шевчук О. Ю. Прийняття управлінських рішень з використанням методу «мозкового штурму» у викладанні маркетингових дисциплін. *Збірник науково-методичних праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2016. Т. 7. С. 272–281. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/145705901.pdf>

TRAINING OF FUTURE VOCATIONAL TEACHERS FOR PROFESSIONAL WORK IN DISTANCE LEARNING

Zinchenko Albina

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Vocational Education and Computer Technologies
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Zinchenko Volodymyr

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Acting Head of the Department of Vocational Education and
Computer Technologies
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *The issue of contingent formation is one of the priorities for every professional (technical) educational institution in Ukraine. The collaboration of professional (technical) and secondary educational institutions is an important factor in increasing the prestige and fame of working professions. At the same time, it has not been sufficiently studied the issue of training pedagogical personnel of professional (technical) educational institutions for professional orientation in the conditions of collaboration with secondary educational institutions. Although building professional orientation competence is a necessary component of the vocational teacher's professional competence.*

Purpose. *The article aims to describe the methodological features and a means of building future vocational teachers' professional orientation competence and skills in the conditions of collaboration with secondary educational institutions.*

Methods. *Educational literature analysis, analogy, induction, deduction, and questionnaire were used.*

Results. *The collaboration of professional (technical) and secondary educational institutions can be a pedagogical interaction at different levels and in different forms. It is essential to organize the interaction of collaborative profession orientation.*

Implementing the following activities requires forming the future teacher's readiness at a professional educational institution for collaborative professional orientation with secondary educational institutions.

Purpose-oriented preparation for collaborative professional orientation of professional and secondary educational institutions in the conditions of distance and mixed learning are necessary options for competent vocational teachers' training.

Activating cognitive activity requires skillful leading and using special tools and techniques by the teacher of a higher educational institution. The future vocational teachers' project activity involves implementing a sequence of actions: setting the project goal and its actualization, motivating students to implement the project, developing a program and detailing the stage tasks and actions, determining the implementers and interaction methods, implementing the project, monitoring and correcting, and summarising.

Future teachers get tasks to complete a professional orientation project. It requires integrating obtained competencies and manifesting independence, initiative, and activity. The structure and process of implementing the planned project activities can be adapted. So, it implies the manifesting of students' creativity and critical thinking.

According to the results of the projects, it is created electronic portfolios. They are methodological material for professional orientation while pedagogical practice.

Mind maps, which are used in every lesson, can play a significant role in understanding and mastering the program material.

Voicing their thoughts not from the text, but from mental maps, students use a living language without reading the answers to the questions. The business game allows students not only to learn theoretical material more effectively but also to test it practically.

In the practical classes, future teachers can use a didactic game to determine the interaction relevance of professional (technical) and secondary educational institutions from the standpoint of both students and teachers.

Taking a class is offered a game, aiming at developing effective interaction strategies between representatives of professional and secondary educational institutions from the point of view of ensuring collaborative professional orientation. There is a stimulating activity with the coordination of the interacting parties' interests in the game «Dohovir [Contract]».

It is surveyed to identify the course's effectiveness and the student's attitude to its study. 36 students from higher educational institutions took part in it. The results gave pieces of evidence that the students positively evaluated activating means in the educational process.

Originality. *The originality of the study is identified by the justification of the complex means of activating future teachers' training for collaborative professional orientation in the conditions of distance learning.*

Conclusion. *Completing the tasks of the professional orientation course, using means of stimulating educational activity (projects, mental maps), directs the educational process to build future vocational teachers' professional orientation competence and readiness for professional orientation in the collaboration of professional and secondary education institutions in the conditions of distance learning.*

Keywords: *Professional Orientation Competence, Future Vocational Teacher, Interaction, Distance Learning, Activation of Educational Activity, Pedagogical Project, Didactic Game, Mental Map.*

References

1. Zinchenko, V. P., & Chumachenko, O. A. (2021). *Zasoby aktyvizatsii yevrointehratsiinykh studii u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv (na prykladi kursu «ievropeiska politychna intehratsiia: istorychna retrospektyva ta suchasnist») [Means of activation of European integration studies in the process of professional training of future teachers (on the example of the course «European political integration: historical retrospective and modernity»)]. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka – Bulletin of Hlukhiv Oleksandr Dovzhenko National Pedagogical University*, 3(47), 36-46. [in Ukrainian].*
2. *Kaleidoskop proforiientatsiinykh zdotukiv [Kaleidoscope of career guidance achievements]*. (2022). Lutsk, Ukraine. [in Ukrainian].
3. Kindrat, I. (2018). *Tekhnolohiia Mind Mapping: dzherela, kontseptualni zasady, terminolohiia [Mind Mapping technology: sources, conceptual foundations, terminology]. *Vykhovatel-metodyst doshkilnykh zakladiv – Teacher-methodist of boarding school*, 4, 16–22. [in Ukrainian].*
4. Kovalenko, O. E., Briukhanova, N. O., Korolova, N. V., & Shmatkov, Ye. V. (2008). *Metodyka profesiinoho navchannia: navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv inzhenerno-pedahohichnykh spetsialnostei [Methodology of professional training: a textbook for students of higher educational institutions of engineering and pedagogical specialties]*. Kharkiv: Kontrast. [in Ukrainian].
5. Pozdniakova, T. Ie. (2018). *Vizualizatsiia ta strukturuvannia informatsii za dopomohoiu mentalnykh kart na urokakh biolohii [Visualization and structuring of information with the help of mental maps in biology lessons]*. Rivne: ROIPPO. [in Ukrainian].
6. *Profesiina oriientatsiia: yak tse vidbuvaietsia sohodni [Professional orientation: how it happens today]*. (n.d.). *globynska-gromada.gov.ua*. URL: <https://globynska-gromada.gov.ua/news/1626426086>. [in Ukrainian].
7. *Slovnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]*. (1970–1980). Kyiv: «Naukova dumka». [in Ukrainian].
8. Fedorchuk, V. V., & Aliksiichuk, O. S (2021). *Proektni tekhnolohii u pidhotovtsi maibutnoho vchytelia pochatkovoii shkoly [Project technologies in the training of future primary school teachers]*. *Pedahohichna osvita – Pedagogical education*, 30(1-2021), 367-383. [in Ukrainian].
9. Shevel, B. O. (2011). *Formuvannia fakhovykh kompetentsii maibutnikh inzheneriv-pedahohiv zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Formation of professional competencies of future engineers-teachers by means of information and communication technologies]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Natsionalnyi universytet bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. [in Ukrainian].
10. Shevchuk, O. Iu. (2016). *Pryiniattia upravlinskykh rishen z vykorystanniam metodu «mozkovoho shturmu» u vykladanni marketynhovykh dystsyplin [Making managerial decisions using the method of «brainstorming» in teaching marketing disciplines]*. *Zbirnyk naukovo-metodychnykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu – Collection of scientific and methodical works of Tavria State Agrotechnological University*, 7, 272-281. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/145705901.pdf>. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 6.12.2022 р.